

Előfizetési ár

„MAGYAR DOHÁNYUJSÁG”-ra

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivatalban
vagy utalvánnyal minden
postahivatalnál eszközölhető.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest,
VI., Podmaniczky-utca 1. sz.

MAGYAR

DOHÁNYUJSÁG.

Előfizetési ár

„MAGYAR DOHÁNYUJSÁG”-ra

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivatalban
vagy utalvánnyal minden
postahivatalnál eszközölhető.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI. Podmaniczky-utca 1. sz.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap.

Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal és az ország
minden hirdetés-gyűjtő ügynöksége.

Felelős szerkesztő és lap tulajdonos: **Daróczy Vilmos.**
Társzerkesztő: **Iovag Kleberg Oswald.**

Hirdetések: Negyed oldal 10 frt.; kisebb hirdetés ekné
minden petit sor 4 kr.

TARTALOM: A talaj megművelésének hatása a dohánytermelésre. Irta: **Daróczy Vilmos.** — Miként fokozhatók és állandósíthatók nagyobb gazdaságaink jövedelmét — kapcsolatban a dohánytermeléssel. Irta: **Abonyi, herceg Szulkovszky-féle kerek uradalom gazd. intézője.** — Nehány szó a termelő réteg mélyítése és az alréteg porhanyosításáról. Irta: **L. K. O.** — Fontos teendők. Irta: **D. V.** — Levél a szerkesztőhöz. I. Irta: **Zichermann Jakab.** II. Irta: **Bleier Gyula.** — Lehet-e segíteni a rosszul égő magyar dohányokon? Irta: **L. K. O.** — Az országos magyar gazdasági egyesület dohánytermelési szakosztályának ülése. — A magy. kir. dohánygyárak üzeme 1889. évben. — Irodalom (Kertészeti Lapok, Rozsatenyésztés). — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

TÁRCSA. Karezolatok a dohányról. Irta: **Rónai István.**

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

1891. évi január 1-től új előfizetést nyitottunk lapunkra.

Azon t. előfizetőinket, a kiknek előfizetésük január 1-én lejárt a kik még nem küldték be az előfizetést, tisztelettel kérjük, szíveskedjenek előfizetéseiket mielőbb megújítani.

Lapunk előfizetési ára:

Egész évre . . . 4 frt.

Fél évre . . . 2 ..

Negyed évre . . . 1 ..

Az előfizetések lapunk kiadóhivatalához Budapest, VI., Podmaniczky-utca 1. sz. intézendők.

A „Magyar Dohányujság”
kiadóhivatala.

A talaj megművelésének hatása a dohánytermelésre.

A jelenlegi szigorú időjárás mellett alig van kilátásunk arra, hogy a februári szokásos teendőket csak némi részben is végezhessük. — A tél rendkívüli arányokat öltött a világnak legnagyobb részében és azért nincs kilátás arra, hogy az hirtelen megenyhüljön, mivel olyan nagy kiterjedésben van.

Sok helyen, a hol nem térnek le arról, direkt a dohány alá trágyázni — és a hol azt még eddig el nem végezték, továbbra már nem szabad halasztani a dohányföldre való trágya kihordását, — mert ha már nem alkalmaztuk azt valami előveteményre, (a mi bizonyára a legcélsze-

rőbb) siessünk vele legalább most, hogy mentül jobban megérhessen, és hogy az mihamarabb elteregessék, és hogy ha a föld fagyja megengedi, azt azonnal leszánt-hassuk.

Mert bár mily kemény az időjárás most, számíthatni arra, hogy a hideg felengedtével a földben sok nedvesség lesz; a mi mindenestre hivatva van arra, hogy a trágyát feloldja és azután a szántás által az a földdel összevegyüljön, hogy majdan a szükséges nyirkosságot a dohánypalánta számára megtarthassa, ami egyike a legfontosabb szükségleteknek.

A föld megporhanyósítása egy olyan erős faktor, a mire itt csak egy kis példát felhozni jónak látok.

Epen nemrég történt; mult hó 19-én, a midőn az országos gazdasági egyesület dohányszakosztálya — ülést tartott, — elbeszéli ott Kúszler Henrik dohánytermelő, hogy nekie ez évben is majdnem 9 méter-mázsza dohányja volt holdanként, akkor, a midőn a többi vele szomszédos termelőknek csak mintegy 5 méter-mázsza termett.

Ezen eredményt határozottan annak tulajdonítja, hogy ő a dohányját négyszer kapálta meg, még pedig, a mint elbeszéli, kertészei azt a jelentést tették neki, hogy a dohány kezd lesülni, és hogy le kell törni — a mit azonban ő ellentett és azt rendelte, hogy a dohányt még egyszer, az az negyedszer megkapálják; a dohányosok természetesen azt nem akarták, de ő nem tágitott és a dohány meg lett kapálva; a kapálás után azonnal a dohány üdülni kezdett a hervadás és elszáradás nyomai eltűntek és a dohány kizöldült, nőtt, szépen fejlődött, egészen megfrissült.

A megporhanyított föld azon kis nedvességet, a mit az éjjeli harmatok előidéztek, a dohánytöke mellé vonta, és ez nyújtotta azon hatalmas tápot, mely azt a csodakülömbőséget előidézte.

Egy szomszédjának, ki szintén ugy cselekedett, szintén ilyen termése lett.

Ebből csak azt akarom kitüntetni, hogy a föld megporhanyósítása, erős megművelése mily nagy horderővel bír a dohánytermelésre mennyiség és minőségileg.

Ha az idő engedi, azaz ha a föld még február havában annyira szikkadt, hogy azt megszántani lehet, bizonyára az olyan cselekmény, mely a legdusabban fizeti meg a reáfordított szántási költséget; ilyenkor épen olyan, melyen kell a szántást

megejteni, mint a minő az, az őszön meg ugarolva volt.

Ha a trágya, a mint fent jeleztem, a dohány termelés alá alkalmaztatott, annak a kihordása semmi esetre továbbra nem halasztható, hanem most e hó első felében, ha ugyan addig meg nem ejtetett, meg kell történni, és a mint még a mult évben kifejtettem, a trágyát a kihordás után azonnal egyenletesen el kell tergetni, és nem kupaczkba hagyni; ezt semmi esetre ne tegyék, mert a kupaczkok fekvése által a trágyának legjobb része, a a kupaczkok által elfoglalt területre esik, és nagy mennyisége folytán leszivódik egész mélyre; szóval ez olyan trágyázás, melyet egy szoktunk nevezni, hogy foltos.

Egy másik hátránya pedig az, hogy e rovar jobb tanyát talál a kupaczkokban és ott szépen gyarapodhatik, míg ellenben a széthányt trágyában nem igen található jó fészekre és inkább el is pusztul a föld színén, a hol a trágya csak vékonyan van eltergetve.

A hóolvadása után a trágya a sok nedvesség által egyenlően a föld felső rétegéhez tapad; így helyes ez, mihelyest az ekét a földbe bocsáthatjuk azonnal, ha csak lehetséges, még február havában felugorolni. Ezen művelet által teremtjük meg a talajban azt a tartós nedvességet, melyre a dohány palántának eleinte oly nagy szüksége van, és a mely egyik biztosítéka annak, hogy a palántánk akkor, a midőn szükség van arra, hogy hirtelen gyarapodjék, gyarapodni is fog.

A februári netáni szántás által a gazda abba az aggodalomba talál esni, hogy neki talán még négyszeri szántásban kell a dohányt termelni; az igaz, hogy ez nagy-szó; de tekintsük meg a dolgot közelebbről és reá jövünk, hogy ez nem valami olyan megijedni való dolog.

Először február havában történnek meg ez a munka, a midőn azt nem kell épen olyan drágára becsülni, mert akkor még ugy se lehet valami nagy foglalkozása az iganak; erre ugyan azt mondhatja a gazda, ha már dohány alá tudok szántani, akkor szántok zab és árpának stb.

Igaz, hogy én ezt se tartom hibának; mert akkor a midőn én gazdálkodtam, a korai tavasz szántásban mindig megtaláltam bőségesen fáradságom díját, — de mindazonáltal nem tudom, bir-e olyan nagy fontossággal a többi tavaszi termelvényre, mint a dohányra, mert az utóbbinál majd-

nem biztosítja a termést, különösen azóta, a mióta az állandó szárazságok hazánkban annyira meghonosultak, hogy majdnem évről-évre kitaró szárazság sújtja szegény gazdáinkat; mondom, épen a dohánynál látszik ennek legnagyobb csapása, és ennek elhárítására, és az az elleni megküzdésre van hivatva a gyakori szántás, még pedig a kora tavaszi mély szántás. — De nem vész kárba már csak azért sem, mert ezen kitűnő megmivelése által a dohányföldnek a leendő buza vetésben is gazdagon fogja vissza fizetni, a netán február havában reá fordított szántási munkát: vajha olyan idő volna, hogy azt termelőink nagy része megtehetné.

Én teljes meggyőződésből a legmelegebben ajánlom ezt t. olvasóim becses figyelmébe.

Daróczi Vilmos.

Miként fokozhatók és állandósíthatók nagyobb gazdaságaink jövedelmét — kapcsolatban a dohánytermeléssel?

Ugy hiszem, e kérdés szellőztetése egy oly par excellenc agricultur államban, mint hazánk, hol a nagy birtokok az ország területének 35%-ot teszik ki, elég időszerű akkor, midőn látjuk, hogy nagy birtokosaink jó része már csakis a bérbe- vagy eladásban látja a menekvést, hogy így egy csapással megóvja magát a küszöbön álló bajtól.

A tulajdonos bizonyára nem sportból választja ez utat, hanem azért, mert látja, hogy birtoka saját kezelés mellett keveset, vagy legalább is nem annyit jövedelmez, mennyire neki szüksége van!

Pedig a saját régiében való gazdálkodás mellett fontos közigazgatási, hogy ne mondjam: nemzeti érdekek szólnak, nem is szólva az általános humanitási és erkölcsi követelményekről. A föld nemcsak ütlethelye a mezőgazdasággal foglalkozóknak, hanem a nemzet bölcsője, táplálója, phisicai és erkölcsi tulajdonainak fejlesztő meleg ágya! Jaj annak a nemzet-

nek, mely a földet csak mint fiakker lovat nyuzni, zsarolni tudja pillanatnyi nagyobb jövedelemért, és nem mint tenyészlovat kíméllettel, gondoskodással ápolja; és kétszer jaj annak a nemzetnek, mely a pillanatnyi nagyobb jövedelemért — sokszor bizony kielégítetlen kapzsiságból és előre nem számításból — megengedi, hogy földje, mely bölcsője a nemzetnek s a benne élő és kifejlődő minden magasabb szellemi és erkölcsi tulajdonoknak, — a nagyobb jövedelem kicsikarásának minden eszközt megengedi azt tartván, hogy a cél szentesíti az eszközöket.

Az a nemzet, — mely tápláló földjét bármi oknál fogva is — legyen az kapzsiság vagy tudatlanság — zsarolja s a rajta lévő legnagyobb nemzeti kincsét — az ember anyagot is — préselési systemájának prédájául dobja — az ilyen nemzet nem ígérhet magának hosszú életet, mert hálátlan, mint a rossz gyermek szülő anyja iránt; a lecsigázott, verszegény anya pedig végre csak nyomorékokat fog nevelni emlőin, kiket a legközelebbi élet zivatar dicstele nélkül fog elsöpreni, helyt adván egy hálásabb népnek.

Ha tehát nagy birtokaink keveset jövedelmeznek, ne dobjuk el azt mindjárt magunktól s legkevesebb se adjuk át egy minden kis zsirját kisajtoló kézbe, — hanem keressük, kutassuk azon eszközöket, melyek segítségével, ha nem is a legmagasabb, és csak bizonytalan ideig tartó, de bizonyára kielégítő, állandó sőt állandóan fokozható jövedelmet állíthatunk elő.

A bérlő minden esetre nagyobb jövedelmet hoz ki; de ki merné állítani, hogy ezen jövedelem a messze jövőben, — a melylyel egy nemzetnek épp úgy kell számolni, mint az egyesnek egy ember élet tartamával, — állandósítható vagy pláne fokozható lenne? Hisz a nálunk divó rövid tartamu bérrendszer mellett a bérlő ha még oly humánus, hazafias gondolkodású is, kényszerítve van — nem ritkán legjobb meggyőződése ellenére is — a talaj tőkét megtámadni, esetleg az emberi s állati erőt a lecsigázásig kihasználni — elvetvén ezzel — öntudatlanul is — a messze jövőben (mert hisz a természeti és erkölcsi erők hatása sokszor csak generatiok után lesz szemmel látható) a degenerálásnak, az

általános pauperismusnak s a mi ezzel jár: az általános erkölcsi és polgári erények romlásának magvát és csíráit!

Tisztelet, becsület a kivételnek! magam is ismerem bérlőket, kik, — bár nyomasztó feltételek mellett bérelnek — még sem mennek át az ily rabló gazdálkodási rendszerre; inkább kevesebb jövedelemmel érik be! De egész általánosságban s főleg a rövid bértartam mellett közel a veszély, a rabló gazdálkodásnak minden közigazgatási és erkölcsi káros következményeit beállani látni.

Hisz a bérlő se imádkozza le azt a nagyobb jövedelmet! A bérlő háztartásában, életmódjában egyszerűbb — körültekintő, számító, s a szükséges forgó tőkével el van látva stb! Ezek bizonyára mind fontos factorok e nagyobb jövedelem előállításánál! De ezen tulajdonok meg lehetnek a tulajdonosban is, és még sem fog előállítani oly magas — bár mindenesetre állandóbb s fokozhatóbb s a nemzeti életre jótékonyabban ható — jövedelmet, mint a bérlő! Miért? Mert a bérlő — mint fentebb jelzém — kényszerítve van a jövő nemzedék tőkéjét is megtámadni — sem inge, sem gallérja nem lévén neki a bérbirtok, egyszerűen bér-tárgy, mint akár egy fiakker ló!

Avagy — eltekintve a fent jelzett közös egyéni tulajdonoktól — mi egyéb titka lehet a bérlő által előállított nagyobb jövedelemnek?

Hisz azok a termelési és értékesítési tényezők, melyek együttesen befolyásolják a hozam nagyságát, a bérlő által sem voltak rögtön megváltoztathatók; de sőt a talaj, éghajlati, közlekedési, munkás viszonyok, a piac, a törvénykezés, közigazgatás s egyébb a termelésre és értékesítésre, tehát: a hozamra is befolyást gyakorló factorok ugyanazok maradtak, lényegükben nem voltak módosíthatók, a bérlő által sem!

Honnan tehát a nagyobb jövedelem?

A dolog nyitja az, hogy — nem szólva a nemzeti tőke megtámadásáról, sem a hasznos befektetések mellőzéséről — a bérlő az összes termelési factorok közül egyet valóban módosított t. i. az emberi és állati erőt: *ezeket nagyobb tevékenységre serkentette* — kivételesen, — de legtöbb esetben *kényszerítette* és pedig sokszor a jövő nemzedék

TÁRCZA.

Karcolatok a dohányról.

Irta Rónai István.

A „Magyar Dohányuság“ eredeti tárczája.

Világuralmát a dohány azon körülménynek köszönheti, hogy kellemes narcoticus hatást gyakorol az agyra és az idegrendszerre. Európa minden országaiban dohányoznak; dohányoznak kelet és nyugatázsia minden részén, dohányoznak Bengáliától kezdve a malayi fűszertermő szigeteken át föl a jegestengerig kivétel nélkül az izlamok, bráhmínok és a buddhistaik; Afrikában a néger inkább ehéséget szenved, de dohányozik; a hottentóta még a feleségét is eladja a dohányért; Amerika meg pláne füstöl, tubákol s rágia a dohányt. Ausztráliában, a déli tenger szigetein rég ismerik a dohányt; a fehér emberek ide is elhozták a civilizációt és a dohányt; a dohány hamarabb honosult meg náluk, mint a civilizáció.

Egy amerikai kiszámította, hogy ha azt a dohányt, mit a földön évente elfüstölünk, négy hüvelyknyi vastagsága kötél alakjában állítanók elő: akkor ez olyan óriáskigó volna, hogy vele az egész földgömböt az egyetlenlő

mentén harminczszor lehetne körülcsavarni. — Ha azt a dohányt, a mit csak a matrózok és a yankeek elbagóznak évente, keményre sajtolt állapotban téglákká alakítanók át, a téglákból olyan gulát lehetne építenünk, hogy ez a gizehi pyramis magasságát érné el; ha pedig ugyanezen mennyiséget porrá törjük, e barna por alá úgy el lehetne egy közép nagyságú várost temetni, mint valaha a Vezuv lávaja eltemette Herculánomot, Pompejít és Stabáit.

A dohány évi termelését a föld kerekégen 1000 millió kilogrammra becsülik. (L. gyári növények. Irta Dr. Rodiczky Jenő, Kassa 1889. — 55-ik lapszám). Anno 1875-ben az egész világ dohánytermelése összesen csak 250 millió rugott (Lesehalle für Alle. I. évf. 18. szám). 1875. Ha ezen adatok igazak, akkor a dohány termelése alig 16 esztendő alatt megnégyeseredett. Csak hogy ezen adatok igazságához ám sok szó fér még. Példával illusztrálom. Dr. Rodiczky a már említett s csak nem régen megjelent művében, ott hol a világ dohánytermelésével foglalkozik, Németálmagyarországot 29.600.000, Franciaországot 17.000.000, Oroszországot 71.000.000, Magyarországot 70.200.000

Hollandiáét	3.000.000
Cubaét	30.500.000 kilogrammra teszi.

Ezzel szemben a „Die Neue Zeit“ 1890. évi 20. száma a Német állam évi dohánytermelését 90.000.000 kilogrammra mutatja ki (tehát csak 60.400.000 kilogr. a különbség; Franciaországot 40.000.000 kilogrmban állapítják meg (tehát 23 millió kgr. a különbség); Oroszországot 15.000.000 kilogrmlal, (különbség 56.900.000 kgr.) Magyarországot 80.000.000 (különbség 9.800.000 kgr.) és így tovább: Hollandia évi termelése az említett folyóirat szerint 12.000.000 kgr., Rodiczky szerint csak 3.000.000; Cuba évi termelése ott 20.000.000 kgr., itt 30.500.000 kgr. és a többi és a többi. Így aztán nagyon nehéz a valóságot megtudnunk; ha még csak pár százezer kgr. volna a különbség: hagyján, de 60 milliós különbségek, azok egy kicsikét mégis nagyok. Nota bene a végeredmény az, hogy az idézett német forrás a világ évi dohánytermését 1200 millióra, magyar forrásunk pedig csak 1000 millióra teszi. A feltűnő eltérések csak a részletezéseknél válnak szembeötlőkké; a magyar forrás dicsőségére válik, hogy föltétlenül jobban megközelíti a valóságot, mint a másik; a rendelkezésemre álló anyagalmaz révén nem

physikai és szellemi fejlődésének rovására. — Mert tessék csak megfigyelni a katonai sorozó bizottságok kimutatásait a hadkötelesekről; itt már világgé nyomai látszanak az évtizedek előtt megkezdett rabló gazdálkodásnak! Itt látszik a nyoma minimumra leszorított keresetnek s felcsigázott munkának!

Azt mondaná valaki, hogy az ember anyag fogyasztása nemcsak a munkás népnél, de a jólétben élő osztálynál is mutatkozik! Természetes! Ez szorosan összefügg! Ugyan is a csekély keresetre utalt nép részben mert nyomorgott, részben mert a nyomorúság a bűnök kitűnő talaja, degenerálódott; a munka adóknál pedig (értem azokat, kik mások rovására tulságos jövedelmre tettek szert) beteljesedett azon közmondás: könnyen jött, könnyen ment s léha és elpuhított életmódnak hódolhatván, eo ipso visszaestek! Hiába! Nem lehet örök törvény ellen büntetlenül véteni! És jól mondta már Cicero: nulla tam pestis, quae non homini ab homine nasciatur — (nincs az a rossz, mely ne embertől emberre származzék).

Azonban térjünk vissza tárgyunkra!

A bérlő tehát a termelési tényezők közül egyet módosított t. i. az erőt, kényszerítvén ezt nagyobb tevékenységre.

Hát egy földműves ugyan azon termelési viszonyok között miért hoz ki még a bérlőnél is nagyobb jövedelmet? Ez talán a termelési tényezők közül még többet módosított a maga javára? Korántsem! Ennél is csak az erők nagyobb tevékenysége hatott közre és pedig még a bérlőnél is nagyobb mértékben, mert míg a bérlő az erőket nagyobb tevékenységre kényszerítette (bizony sokszor drasztikus eszközökkel), addig a földműves az erőket, melyek jobbára hozzá tartozók, erkölcsi rugók segítségével nagyobb tevékenységre serkenté, osztónzi.

Ugyan kérдем, miként érték el a nyugati államok a mezőgazdaság azon fokát, melyen ma állanak?

Hiszen azok is állottak egyszer azon a ponton, a hol mi ma állunk? Ezek is előbb az ember physikai és szellemi erejét nagyobb tevékenységre serkentették, s midőn a nagyobb tevékenységnek eredménye a nyers termények állandó és biztos

előállítására, — a munkás kéznek folytonos foglalkoztatása mellett a munkásnépnek folytonos szaporodása beállott, ekkor, de csakis ekkor lépett fel a tőke a nyers termények feldolgozására, állítván gyárakat s ezáltal biztosítván még több keresetet a népnek s a nép szaporodásával piacot a terményeknek! Ezzel karöltve fejlődött aztán az ipar, kereskedelem, közlekedés stb. stb. — míg végre a mai fejlettség állapotok beállottak. — Nem-e lehetne ebből a tanulságot levonni?

Ugy hiszem, nagyon! Ha már nem áll módunkban az összes, a termelésre befolyással bíró factorokat előnyösen módosítani, — úgy kezdjük mi is ezen egynek t. i. a rendelkezésünkre álló emberi erőnek nagyobb foku kihasználásánál — cél szerű serkentés által!

Miben álljon ez?

Hozzunk be oly gazdálkodási rendszert, mely eleinte kevés befektetés igényel, de a mellett a népnek kor és nem szerint megfelelő s lehetőleg állandó foglalkozást nyújt s a tulajdonosnak állandóan emeli jövedelmét.

Szóval: törekedjünk a belterjes gazdálkodásra, mert az extensív primitív gazdálkodás mellett a nemzet sem számban, sem vagyonban nem gyarapodhatik már tovább!

Törekedjünk többet, jobbat, és többfelét is termelni!

Az az ember, — mondja egy francia író — ki odáig vitte, hogy ott, hol eddig egy kéve termett, 2 kéve terem, — több szolgálatot tett az emberiségnek, mint az a hadvezér, ki 20 döntő ütközetet megnyert! Igaza van! A belterjes gazdálkodás alapja a nép szám- és vagyon szerinti gyarapodásának!

Rég hangoztatjuk: Hozzunk be helyesebb arányokat mezőgazdaságunkba! Azonban mire kivitelre kerülne a sor, rendszeren egy „circulus vitiosus“ áll be!

Ugyanis a tulajdonos így látszik okoskodni: Belátom, hogy belterjesebb módon kellene gazdálkodni, de hát ez nálunk nem megy, mert — nem szólva a többi factorokról — nincs állandó, olcsó munkáskéz s a mi van is, annak a jellemé, szellemi képzettsége, ügyessége stb. nem olyan, mint a belterjesen gazdálkodó nyugati államokban!

gyujtanak! No nem olyan borzasztó! Ismerünk ártatlannak látszó növényeket is, melyek méregtartalmuk az ember például alig volna hajlandó elhinni, hogy a közönséges salátában éppen olyan narcoticus hatású méreg van, mint a dohányban, a cocában, betelben; a saláta „Lactucin“-je szintén kábító, mint azt Werner Grosse írja a „Die Neuzent“ — című könyv 853-ik lapján; hány vegetariánus nem dohánnyozik, hanem salátával él! Igazán, a közönséges ember a sok bölcs között — ha mindegyikre hallgat, hamar elveszti maga előtt a talajt; dohány és saláta! Ez a Werner Grosse vegyileg igazolja be, hogy a két növényben egyformán narcoticus a méreg, Lundahl pedig: „Phisischer Einfluss des Tabaks auf den Organismus nebst einer Abhandlung über den Vegetariánismus. Berlin 1875.“ című könyvében 51 lapon át kárhóztatja a dohánnyaszt s 30 lapon nyomban erre dicshíti a salátát!

A „Budapesti Hírlap“ 1890. 25. száma fölemlíti, hogy nem mi magyarok vagyunk, de még a törkök sem a legnagyobb dohánnyozók, hanem a spanyolok azok. Spanyolországban minden dolog szivarzó mellett intéződik el. Községi léleken tanácsosok és képviselők mind a város költségén ontják a szivarfüstöt,

A munkás nép pedig ezrivel vándorol s ezt látszik mondani: az a nyári munka kevés nekünk arra, hogy egész éven át megéljünk; állandó munkát nem kapunk s így kénytelenek vagyunk aratáskor annyit kivánni, hogy ebből tétre is jusson valami!

Igy aztán tovább folyik az áldatlan külterjes gazdálkodás, mert a zsisbasztó „circulus vitiosus“ nincs megtörve! Pedig ezt meg kell törni, ha csak nem akarjuk, hogy a munkás nép elpusztuljon; vele együtt a nagybirtokok elértéktelenedése álljon be, a mint ezt hazánk északi részén már is láthatni.

Hisz az valóságos satyra, hogy egy államból, mely inkább gyér népességűnek mondható (Csehországban majdnem kétszer, s Belgiában háromszor annyi lakos esik ugyanazon területre) — a nép kereset hiányában kivándorol!

A gazdaságok okolják a drága és kevés munkáskezet, míg ellenben a munkás nép okolja külterjes gazdasági rendszerüket!

Ime: itt a circulus vitiosus! Ezt meg kell törni!

De hát ki kezdje meg? A munkásnép semmiesetre sem! Hisz csak nem kívánhatjuk, hogy a munkásnép csak azért szaporodjék el, s csak azért sajátítson el előre bizonyos technikai jártasságot különféle munkákban, — hogy majd esetleg talán valamely gazdaságban megejtenek egy kísérletet?!

A kezdeményezés a nagy birtoktestek tulajdonosainak hazafias és erkölcsi kötelessége, de még saját érdekében is áll! Neki kell törekedni egy belterjesebb gazdálkodási irány felé!

Igen ám, — mondják sokan — de ehhez mindenek felett sok és olcsó pénz kell s azután az állandó, olcsó munkás kéz!

Tökéletesen igaz! Pénz és munkás kéz két fontos factor a belterjes irány megalapításánál!

Foglalkozunk e két factorral sorban! Pénz kell igaz, de nem szükséges sok pénz!

A belterjes gazdálkodási rendszert nem kell egyszerre s nem is sok pénzt igénylő nagyszabású tervekkel, — de sőt ellenkezőleg apródonként kevés pénzzel s több speculatív szellemmel behozni. —

sajnálta a fáradságot Dr. Rodiczkynek e párját ritkító szakszerűséggel megírt könyvét másokéival hasonlítani s azért állíthatom, hogy ezen forrás határozottan jobb a németnél. Ennek fejtegetése azonban nem tartozván e karczolatoknak lenni akaró futólagos megjegyzések körébe, térjünk át más témára. Vagy, ha úgy tetszik, folytassuk ilyenképen: Fogadjuk el, hogy az egész földön csakugyan 1000 millió kilogramm dohány terem. — Egyezer millió kilogramm dohányban, ha öt százalékkal vesszük a nicotintartalmat, ötven millió kilogramm nicotin van. A nicotin specifikus sulya tudvalevőleg csak nagyon kissé különbözik a víz specifikus sulyától s e szerint ennyi nicotin megtelele 400.000 (négy-százezer) tonna víznek; ez pedig elég volna arra, hogy a világon levő összes embereknek fejéknél 1172 gramm nicotin szolgáltatnassék ki; minthogy pedig ez a méreg kisebb adagokban is öl, a jelenlegi emberiség négy-szerezésére lehetne vele kipusztítani. De mivel ez esetben nem volna kinek tárczákat írnom, hát hagyjuk csak az embereket élni, pusztulnak lassanként maguktól is.

„Borzasztó növény ez a dohány!“ fogják sokan gondolni — miközben persze rá-

ki mennyit elszí, a költségvetés bánja. Ha valamelyik tisztviselő hivatalos dologban jár el, napidíjon felül szivarra is kap pénzt. A hivatalokban, még a királyiakban is, minden tisztviselő füstöl. A katonák egzecirozás közben szivarral szájukban fordulnak jobbra át, balra át. Legeredetibb dolog, hogy mikor a zsandár rabot kísér, senki sem ütközik meg rajta, hogy a közbátorság fegyveres öre és a közbátorság ártalmatlanná tett ellensége versenyt fujja a bodor fellegetek. Az előkelő társaságok sem valami kényesek a füst iránt, tea után férfiak és nők finom szivarra gyujtanak, holott Angolországban neveltelenség volna hölgyek társaságában szivarozni.

Pedig Spanyolország dohánytermelése mai napig is oly csekély, hogy a világpiacon alig alig fordul meg a dohánya; a spanyol dohány még otthon nem kell, virginiait, hollandit és havannát használnak még pipadohány gyanánt is. De van aztán Sevillában egy olyan hatalmas burnótgár, mely egy-kisebb állam földén jó nagy erőd számba menne. Ezt VI. Ferdinand építette még 1757-ben s az épület 37 millió realba került. (Das Buch vom Tabak, von J. Columbus. Wien. 1846—64-ik lapszám.) E gyárban 50 évvel ezelőtt 3000 ember és 400

Mert ne gondolja senki, hogy azok a mintaszerű külföldi gazdaságok csak úgy egyszerre lettek oly belterjesekké s úgy a munkásokra, mint a tulajdonosokra áldáshozókká; irtó is volt primitív, költséges gazdálkodás, csak apródonként, minden csekélynek látszó termelési ág felkarolásával és fejlesztésével kezdtek átmenni és fokorról-fokra a belterjesebb felé, míg végre oda jutottak, hogy mi azok: jövedelmét, majdnem mesésnek találjuk!

Egyik tényező a másikat fejleszti, míg végre az összes termelési és értékesítési factorok, — teljes kifejlődésükben állanak előttünk!

Az átmenetnek nem is szabad nagy tökével megindulnia. Akárhány nagy gazdaságot ismerek, melyek tulajdonosai nagy pénz-áldozatok árán külföldi gazdaságok min ájára rendezték be gazdaságaikat s végre szépen belebuktak! Mindent az adott viszonyokhoz mérten kell cselekedni.

A pénz tehát oly csekély mértékben kell az átmenethez — mint ezt alább majd kimutatom, hogy alig jöhet számba! Foglalkozunk tehát a másik tényezővel: a munkás kezekkel.

A munkás kezeket valóban nem nélkülözhetjük s ennek elegendősége, olcsósága valamint a munkásnép jellege határozott befolyással van arra, hogy mily irányban s mily rendszer mellett gazdálkodjunk!

S épp e tekintetben hallok a legtöbb panaszt.

Tény hogy nálunk nincs elegendő, olcsó munkás kéz.

S az is tény, hogy a mi népünk jelmele elűtő a külföldi munkásétól; a mi népünk apró cseprő munkára nem igen szeret vállalkozni; az időszaki munkáknál, takarás idején páratlan munkás, bámulatos munkát képes kifejtetni, — de aztán a beállott közökben — és ki venné ezt neki rossz néven oly megerőltető munkák után? — pihen, ténlenkedik!

— Azonban kérdem, honnan van a mi népünknek ezen sajátosság jellemvonása?

Valamint minden élő lény magán hordja az őt környező természeti factoroknak bélyegét, úgy van a mi munkás népünkre is reá sűtve a mi külterjes, időszaki

jó dolgozott; 200 malomkő taposta porrá a havanna dohányokat, melyekből a híres „Spanyol burnót“ készült. Ma már modern gőzgépek helyettesítik a lovakat; apadt az előállítás is, mert a tubákolás fénykora letűnt nemcsak Spanyolországban, de másutt is. Spanyolországnak Cuba szigetén van nagy coloniája, mely elég dohányt szolgáltat, de maga Spanyolország dohánytermelése nagyon csekély.

Wagner 365 oldalt tartalmazó vaskos könyvet irt a dohányról s a spanyol dohányról 8 (nyolcz) sorban emlékezik meg. A statisztikusok a spanyol dohánytermelést mint elenyésző csekélységet rendszeresen figyelmen kívül hagyják. Dánia az ő évi 126.000 kg. dohányával, már szerepel; de mi ez mind a a tenger sima tükrehez képest! Mi ez a 126.000 kg. az Egyesült államok 290.000.000 kilogrammjához képest?

A chinai, japáni dohányokat kevésbé ismerjük. A budapesti köztelken üvegburra alatt mint valami kincset őriznek egy pár fajta ilyen vágott dohányt. Nem tudom megvan-e még? Faragó Ödön Chinában tartózkodó hazánkfia szerint ott a dohánytermelés csekély, hanem az import az elég nagy.

munkákhoz kötött gazdálkodási rendszerünknek a jellege!

— Külterjes gazdálkodási rendszer mellett csak kevés munkás kell; ezeket aztán a sokat igénylő időszaki munkáknál tul is kell fizetni.

— A munkás ilyenkor sokat keres, de nagyon megerőlteti magát, miből kettő következik:

1) Kifáradva pihenni fog s a pihenés után — a megszokás törvényénél fogva — henyél s elcsajátítja a henyéléssel járó hibákat is. —

2) Hogy egyszer gyorsan jutva nagy keresethez, utána nem igen vágyik kis kereset után s gyorsan szerezve pénzt, nem igen kiméli, könnyen jött, könnyen megy! Innen magyarázható a népek csekély takarékosági hajlama!

A mint láthatni tehát, ismét egy circulus vitiosus áll előttünk! A tulajdonos nem megy át egy belterjesebb gazd. rendszerre, mert a munkásnép ilyen, meg olyan; a munkásnép pedig a mi külterjes gazd. rendszerünk mellett nem lehet más, mint éppen a milyen!

Ki törje meg ismét e circulus vitiostus?

Csakis a nagybirtokok tulajdonosai! Csakis ezeknek állanak rendelkezésükre a szükséges szellemi és anyagi eszközök!

Azonban nehogy a pusztá elmékedésnél maradjak, megkísértem kijelölni azon módokat, melyek mellett csekély, majdnem semmi befektetéssel, belterjesebb gazdálkodási irányban haladva minden rendelkezésünkre álló munkásoknak megfelelő munkát s ezzel biztos keresetet tudnánk adni — lévén ez a legegyszerűbb serkenetési mód az erők kihasználásának fokozására s a munkások számbani és vagyoni gyarapodására.

Tekintve azt, hogy ott, a hol a dohánytermelés be van hozva, már van elegendő épület, fűdött hely, mely az évnek felerészében más termények elhelyezésére is alkalmas — az épület befektetési tőke tehát nem szükséges.

Tekintve továbbá azt hogy a dohánykertészek már bizonyos fokig ügyesebb munkások lévén, ezekből kikerülhetnek olyan munkások is, kik a több pepecselést igénylő de igen jövedelmező — különleges növények termelését végeznék akár maguk akár vezetésük v. résztvételük mellett az elagottak s az ezek vezetésére bízott gyermekek, kik az iskolai időn tul ugy sem igen hasznosan, v. legalább is nem nekik megfelelően foglalkoznak, — tehát tekintve ezeket, már is lenne elegendő s megfelelő számú munkásunk.

(Befejező közlemény következik).

Néhány szó a termő réteg mélyítése és az alréteg porhanyósításáról.

Általánosan tudvalevő dolog, hogy a növények tápszertüket a földből és a légtérből kapják; a földben lévő tápszert oldott, folyó alakban gyökereik által veszik fel.

Hogy tehát a lég, nedvesség és meleg a lehető legmélyebben behatolhasson szükséges hogy az alréteg is felporhanyítottassék, mert a növények az alrétegből ép úgy nyerik a tápszert, mint a felrétegből.

A mély szántás által az alréteg összekevertetik, a növények gyökerei mélyebben behatolnak, erősebben fejlődnek és szilárd állást nyernek.

A termőföld alatt fekvő alréteg többnyire kötött, a vizet át nem bocsátja, s a növények gyökereit szabad fejlődésükben meggátolja.

Ilyen a kötött agyag alrétege, valamint azon földké is, melyeknek alrétegében mésszszivag réteg képződött.

A mély porhanyosítás által a növények gyökereinek utat készítünk hogy ott több tápszert találjanak.

A mély szántás által a föld tevékenységét növeljük, a növények sokkal jobban fejlődnek, nagyobb és szebb terméseket adnak, mint a sekély miveletű földben.

A földnek ja mély miveletét, ha csak lehet, télen kell adni.

Az ősszel megmélyített földnek tavaszig több ideje van, hogy a bennlévő ásványi növény tápszerek szétmáljanak.

A földet mélyítés után meg kell trágyázni. A friss trágyázás a mélyített termő rétegre nagy jelentőséggel bír; mert még a legjobb alrétegekben sem alkalmasok a növénytápszerek arra, hogy azokat a növények élvezhessék.

A mélyített földnek a mész nagyon sokat használ. ezáltal a föld porhanyóbb lesz; a benne lévő vas és mangán sók átváltoznak és a gyorsan bekövetkező nagyobb élelyülés által ártalmatlanok lesznek; a a kovász feloldódik; a földben lévő szabad savak semlegesülnek és a szenes, korhanyós anyagok szétbomlanak.

Ennélfogva a dohány alá szánt földet, mihelyt az — előző termésétől felszabadul, azonnal lehetőleg mélyen alá kell szántani, hogy a levegő és nedvesség behatásának szabad tér engedtessek.

Télen, midőn a gazdaságban ugy és némi munkaszünet áll be, a jól megért trágyát hordjuk ki a dohányföldre s egyenletesen teressük széllyel; kora tavasszal pedig szántuk jó mélyen alá, hogy a trágya az olcsó földréteggel összekeveredjék.

L. K. O.

Levél a Szerkesztőhöz.

I.

T. Szerkesztő ur!

Szíves felhívásának örömmel felelek meg. Január 13-ikán adtam át Bagoson termelt dohányomat, a mely a mult évi abnormális időjárás mellett csak 4—³/₄ m. m. fizetett holdanként. Szigorú beváltás után 19 frt 99 krajczárt kaptam. Január 22-ikén fogom a sámsoni termésemet átadni s azt hiszem, hogy innen nagyobb átlagom lesz; itt mintegy 6 mázsa lesz a holdankénti átlag.

Okom a beváltásra panaszkodni nincs, mert meggyőződésem az, hogy mindig a hitvány kezelés ad alkalmat a panaszokra. A jó munkát a beváltásnál igen nagy tekintetbe veszik.

Kész tisztelettel

H.-Sámson, 1891. január 17.

Zichermann Jakob.

II.

Tekintetes Szerkesztő ur! *)

Ismét elmúlt a dohánytermelőknék egy igazán keserves esztendője, csak az a szerencse, hogy vizagszaltalhat bennünket azon eredmény, a melyet csekély termésünk beváltásánál elértünk.

„A vége jó, minden jó“ mondja a német, és így ha a borura nem következett is derű, de legalább nem maradt boru, mert a felolyt év, ha mindenben a keserű csaldóság éve volt is, különösen az volt a dohánytermelőknék. Aranyhegyeket ígérő tavasz után, kaptunk olyan borzalmas nyarat, a melytől Isten őrizze meg a gazdaságunkat. Nem is csoda tehát, ha a termelés körül foganatosított munka a dohánynál teljesen kárba veszett, és termelt az, a mit a föld saját erejéből megnevelni

* Örömmel adunk helyet e soroknak, annál is inkább, hogy épen a levélíró nem szokott a beváltás iránt gyöngéd lenni, és így e soraival csak erősíti a mi nézetünket a termelés haladásáról, aminek épen a mult számunkban kifejezést adtunk. Szerk.

tudott, az idő nem segített azon semmit. A dohány feldolgozásánál, télen, kellett lehetőleg pótolni azt, a mit a nyár elmulasztott. Aki megtette a simításnál azt, amit ugyan mindenkor tenni kell, de a lefolyt évben különösen, azt kárpótolta a méltányos beváltás, mely ha nem jó is, de figyelembe véve az anyag minőségének gyengeségét, teljesen kielégítő lehet.

Nem kell, azt hiszem, festeni a lefolyt év sivárságát, hisz átélte, azt az egész ország, és ha néhol néhol, mint rengeteg sivatagban az oda cseppentett oáz, kedvezett az idő, az olyan csekélység, a mely a temérdek rosz mellett fel sem tűnik.

A mi a legkívánatosabb a dohányynál, a korai ültetésre a legkedvezőbb idő járt. Féreg ha pusztított is, nem olyan mértékben, a mely érthetővé tenné a csekély termést. Az első és legfontosabb munkálatot

kat idejében még mindig kedvező időben végezhetjük, de ami azután jött, arról jobb hallgatni. Az eredmény elég hangosan beszél, mert hisz, bár már néhány év óta mindig kedvezőtlen az idő, még is 10—12 méter-mázsa, a legrosszabb évben is 8—9 méter-mázsa termésünk volt, és az idén — nagyon jó ha megüti a 7 m.-m.-át, de leginkább 5—6 közt ingadozik.

Talán volt része az e tekintetben érzett méltányosságnak is a beváltásnál, de a tapasztaltak után mégis tény az, hogy nem annyira az anyag mint a munka nyerte megérdemelt jutalmát. Tanulhatunk, de tanulhattak különösen azok, kik rendszeres időjárásban termett jó minőségű dohányaik feldolgozására sulyt nem fektetnek. Mi lett volna a múlt évi dohány beváltási átlagára, ha az, olyan Csáki szalmája módra került volna beváltásra.

„Meg kell választani még jobban“ szólt a beváltó tiszt egy kertészhez, és midőn azért első osztályba soroztatott, oda szólt a kertész: „magválasztom ezután uram úgy, hogy abban az irigység sem talál hibát.“

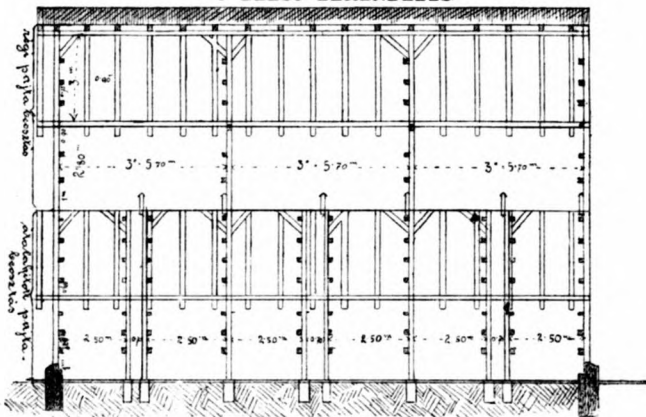
Nagy segítség volt a dohánytermelőknek a beváltásnál érzett méltányosság a lefolyt évre, de kihat az jövőre is, mert a termelőnél sokkal jobban okult a kertész, aki éppen nem bízhatta most el magát, hogy dohányja jó volt, és ha mégis meglehetősen árt kapott érte, napnál világosabban láthatta, hogy a jó munka felér a jó anyaggal. Jobb oktatást nem kaphatott. Többet ért ez sok rendezetnél, sok parancsnál. Köszönet érte a beváltás vezetőinek!

P.-Mikebudán, 1891. jan. 20.

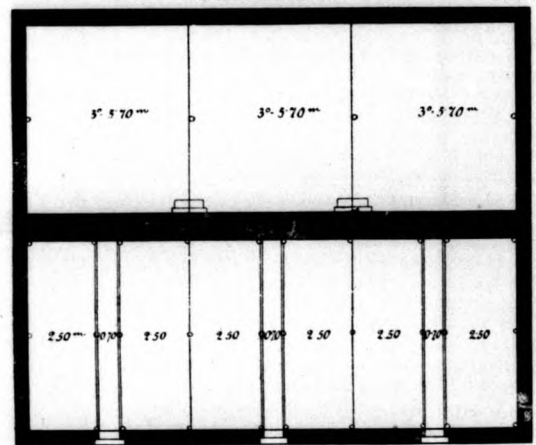
Tisztelettel

Bleier Gyula.

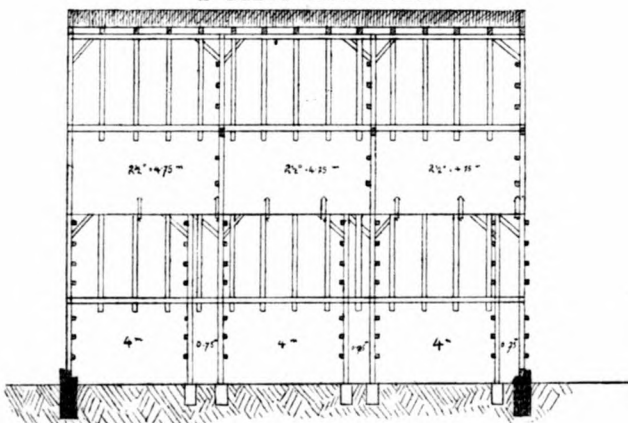
I. BELSŐ BERENDEZÉS

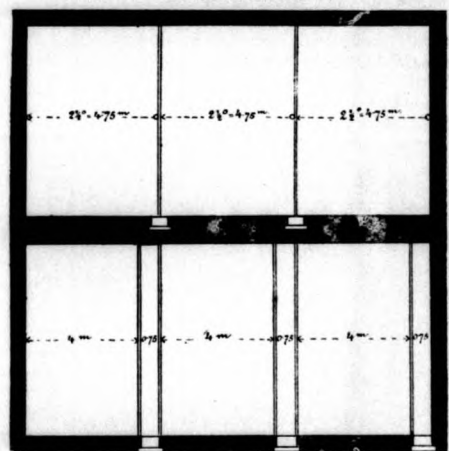
I. ALAPRAJZ

II. BELSŐ BERENDEZÉS

II. ALAPRAJZ

Fontos teendők.

Már most annak is itt az ideje, ha a nagy hó elolvad és az idő enyhébbre válik, hogy a melegágyakra nézve az előmunkálatokat megtegyük. — Legelső teendő a melegágy helyeit kiájni és a szűkséglendő trágya mennyiségét elkészíteni.

A félméternyi mélységre kiasott melegágy árkába nem szükséges, hogy épen trágyát tegyünk; oda elég jó a szérűskertből felgerezlyézett szalma és pelyva töredék, ezeket kell oda erősen belétapodni és gyakran megnedvesíteni.

Aztán fontos teendő a pajták átalakítása, miután a dohányok átadva lesznek; minthogy azokat okvetlen el kell készíteni, — jó lesz idejekorán ahhoz már most hozzá látni.

Nem olyan elriasztó dolog ez, mint a minőnek talán sokan tartják. A pajták tejetét nem szükséges megbolygatni a szűk-

séges átídomítás illetve átjárók elkészítése végett. Gróf Dessewffy Aurel, az orsz. gazdasági egyesület elnöke, múlt hó 19-én tartott ülés alkalmával felvetette a kérdést hogy az átídomítás nagy költségbe fog kerülni a gazdáknak, főleg ha még a tetőket is meg kell bolygatni.

Erre Graenzenstein Béla ő méltósága azt a felvilágosítást adta, hogy nincs semmi szükség arra, hogy a tetőt megbontassék, az átalakítás a nélkül is eszközölhető és az ebbeli eljárást rajzokkal is illusztrálta, — és erre elhatározta a szakosztály, hogy úgy a mint ő méltósága Graenzenstein ur előadta, a Gazdasági Lapokban egy jól megérthető rajz fog közzététetni tájékoztatás végett, hogy miként lesz legcélszerűbb és legolcsóbb az átídomítás keresztül vitele. Itt e helyen legyen megengedve ne-

* Lásd az ülés részletes leírását lapunk más helyén.

kem, hogy e dologhoz én is valamivel hozzájáruljak, a mi talán az ügynek nem lesz ártalmára.

Az 1888-ik év október 1-én megjelent 19-ik száma a Magyar Dohányujságnak, a pajták átídomítására nézve közzétett egy rajzot, — melyet jelen számunkban ismét közzétettünk. Ebből a rajzból lapunk olvasóközönsége talán némi tájékozást szerezhet magának. (Lásd a fentebbi 4 ábrát.)

1888-ban is — úgy mint most — arról volt szó, hogy a pajták átalakítása sok költségbe fog kerülni; egy kiváló munkatársunk az ábrában látható rajzot tette akkor közzé, a miből szintén tisztán kiviláglik, hogy a tetőt nem kell megbontani és azért az átjárók elkészíthetők.

Az ábrák az országban leginkább előforduló 3 öles és 2 1/2 öles régi pajtaszakaszokkal levő berendezések kellő átalakítását mutatják, oly hozzáá dása

hogy így a régi berendezésekből mitsem kell bontani — csakis a kapukat kell át-helyezni — hanem csak hozzá kell azokhoz adni a még megkívántó oszlopokat és szerdiákat; ha reá tekintünk a rajzokra, azok világosan oktatnak, mit tegyünk és hogyan, hogy az átalakítás legkevesebbe kerüljön és legkevesebb helyvesztéségünk legyen azáltal.

Azt hiszem, hogy épen most, a midőn a pajták átídomításáról van szó, és azon munkának közvetlen közelében vagyunk, helyen való lesz ezt most ismét közétetni.

D. V.

Lehet-e segíteni a rosszul égő magyar dohányokon?

Dr. Kossuthy Tamás a magyar-óvári gazdasági akadémia teljes tanára, a következő cím alatt: *Lehet-e segíteni a rosszul égő magyar dohányokon?* a természetudományi társulat által, 1876. október 18-iki szakülésében, felolvasást tartott.

Nem tartom feleslegesnek, ezen feltehető fontos s égető szükséges kérdést ismét feleleveníteni, annál inkább is; mert e téren igen csekély vagy épen semmi kísérlet nem történt, ezt bizonyítja a mai napon is készletben lévő temérdek dohány, mely nem ég, vagy égése bizonytalan.

„Hazánkban, különösen Torontál és Szabolcs megyében s a Tisza mentén, jelentékeny területek vannak, melyeknek szemre a legszebb dohányok teremnek, de a melyeknek az a közös nagy hibájuk van, hogy rendkívül rosszul égnék. E rossz tulajdonság, különösen nedves években, annyira fokozódik, hogy a dohány — bár mennyire száraz legyen is — épenséggel nem ég, hanem csak szenesedik.

A nehezen égés a dohány izére is igen kedvezőtlen befolyást gyakorol, el lehet képzelni, milyen kár háromlik ebből a termelőre, ki különös fáradságot igénylő terménytét ez okból kellően nem értékesítheti, mind a kormányra, mely a monopólium következtében ezt a terményt is kénytelen beváltani, ámbár alig használhatja másra, mint keverékül a legsilányabb minőségű pipadohányhoz — hát még a fogyasztóra?

Hogy lehetne ezen a bajon segíteni?

Erre vonatkozólag a tanár ur, ki nem lévén azon helyzetben, hogy a helyszínen kísérleteket tehessen, csupán theoretikailag kívánja nézeteit kifejteni. Nézete a következő:

„Kiindulva abból, hogy a dohány égésére a hamu kálitartalma kedvező, a chlór tartalma pedig kedvezőtlen befolyást gyakorol, tehát oda kell törekedni, hogy a dohány a talajban elegendő káliit találjon s lehetőleg akadályozni kell a chlór felvételét.”

A káli felvételére nézve ajánlja a talajnak mesterséges káli-sókkal való behintését; azonban költséges voltánál fogva ettől eltekint.

Ajánlja felolvasó tanár ur a mesterséges káli-sók helyett, a meszezést főképen korhanyós helyeken.

A kísérlet egyöntetűsége szempontjából a következő eljárást ajánlja.

„Körülbelül egy vagy félholdnyi területet, mely kellően képviseli a környék dohányföldjeit, öt egyenlő táblácskára osztunk: az első ugy műveltetik mint eddig, s a többi táblákkal való összehasonlításra szolgál; a második tábla meszeztessék, a harmadik gipszszel hintendő be, a 4-ik bogárhátra szántassék vagy hollandi módon árkoltassék; az 5-ik végre a 2-ik és 4-ik vagy 3-ik és 4-ik kombinációja folytán vagy bogárhátra szántandó és meszezendő, vagy pedig bogárhátra szántva gipszszel hintendő be.

A gipszezésre és meszezésre legalkalmasabb a Wolf által ajánlott eljárást követni, ki is következőképpen ír:

„A meszet égetett mészkőalakban alkalmazzuk, melyet azonban kiszórás előtt tökéletesen finom porrá kell változtatni; ez pedig könnyen elérhető, ha a meszet 25 kilonként fűzfakosarakba tesszük, s egy vízzel töltött hordóban vagy kádban 3-4 percze víz alá merítjük; ekkor a vízből kivéve halomra öntjük, hogy egy negyed óra alatt lisztfinomságu porrá omlik szét. E mészpor száraz szélcsendes időben, 5-szettel vagy kora tavasszal hintessék a talajra, és sekélyen alászátható.

Korhanydus talajra 10 méter-mázsá, más talajra 7 méter-mázsá számítandó holdanként.

A gipsz szintén poralakban és égetetlen állapotban használandó és hintése: holdanként 2 $\frac{1}{2}$ —3 méter-mázsá felhintése ápril végén vagy május elején történhetik.

Miután az ily nemű kísérletek eredményéről eddigi tudomásom nincsen, felkérem a tisztelt olvasó közönséget, hogy ha e téren némi kísérlet történt, az elért eredményről é lapok útján értesíteni méltóztassék, hogy esetleg ily kísérletet a f. évben tehesünk.

L. K. O.

Az országos magyar gazdasági egyesület dohánytermelési szakosztályának ülése.

Az országos magyar gazdasági egyesület dohánytermelési bizottsága 1891. január hó 19-én gróf Desseoffy Aurél elnöklete alatt a Közletken ülést tartott.

Jelen voltak: Graenzstein Béla, Daróczy Vilmos, Fáy László, Fichtel Ignác, Herczog Péter, Klár Dezso, Kúszler Henrik, Szemere Huba, Tavassy Antal, továbbá Baranyay István, mint előadó és Baross Károly titkár.

Elnök gróf Desseoffy Aurél üdvözlőlvén a jelenlevőket, a szakosztály köszönetét fejezi ki Graenzstein Béla ur szíves megjelenéséért és az ülést megnyitja. Felhívja előadót az első tárgy előadására.

Előadó titkár jelenti, hogy a pénzügyminiszterium beküldte egyesületünknek az 1889. évről szóló a dohánygyedarárságot illető statisztikai kimutatást. E számcsoportok magukban véve igen száraz kimutatások, azonban ki azokat helyesen tudja olvasni, igen érdekes tanulságot vonhat ki belőlük. Mert a számok nem csak beszélnek, de igen érdekesen és hűen tárták elénk a valót.

A statisztikai kimutatások szerint a személyzeti létszám a központi igazgatóságánál 29 egyén 41.180 frt költséggel a számvlvó osztályánál 28 „ 28.092 „ a dohánybevaltó hivataloknál 158 „ 126.422 „ a dohánygyáraknál 218 „ 187.037 „

Az állandó gyári munkások létszáma 12,484.

Dohányt termelt 14,011 termelő 80,789 holdon s egy katasztrált hold átlagos jövedelme 647 kg. dohányt, vagvis pénzben kifejezve 112 frt 77 krt tüntet fel.

Az 1889. termelési évből 1890-ben bevaltatott.

9.331,304 frt értékű dohány, 47.523,327 kgr. sulyban, minél fogva 1 kg. dohány átlagára 19 $\frac{1}{2}$ krt tüntet fel. A kincstár részére behozatott külföldről 4.075,448 kgr. nyers dohánylevél 3.443,565 frt 07 krt értékben, azaz kilogrammonként 84 $\frac{1}{2}$ kr átlagárban. Tehát a külföldről behozott dohány mennyiség a hazában termelttel szemben 8 $\frac{1}{2}$ %-ot tesz ki, ára ellenben 37 $\frac{1}{2}$ %-ot. Ha ehhez még hozzáadjuk a külföldről behozott

gyártmányok értékét, ezen arány még nagyobb emelkedést fog mutatni. És pedig behozottak ugyancsak a kincstár részére dohánygyártmányok külföldről 210.380 frt értékben, a cs. kir. dohánygyárak és áruda raktárakból pedig 33.325 frt értékű gyártmány.

Magánosok beoztak a külföldről:

4 kgr. nyers dohányt,
7.314 „ gyártmányt;
146.820 frt értékben.

Nyers dohánylevél és félgyártmány exportáltott az osztrák-dohánykezelőség részére 3,112.560 frt 60 kr. értékben, hohánygyártmány kivitelre külföldre eladatott 72.356 frt 85 $\frac{1}{2}$ kr. értékben. Külföldi kereskedők exportáltak 267.219 forint 63 kr. értékű nyers dohányt, a kincstár részéről külföldi kivitelre eladott nyers dohány pénzértéke 164.188 frt 02 $\frac{1}{2}$ kr.

A magy. kir. dohánygyárak feldolgoztak:
3,879.429 kgr. külföldi anyagot és
18,525.051 „ belföldi „

ehát összesen 17,404.480 „ nyers anyagot;
e nyers anyagból készítettett:
59.881 kgr. burnót,
1,817.614 „ finom pipadohány,
11,728.698 „ közöns. „
2,158.053 „ szivar és
750.778 „ szivarka, tehát

összesen 16,515.006 „ gyártmány.

A mi a dohánylejárás utáni eredményeket illeti, eladatott:

	gyártm.	érték.
Magyarországon	14,735.088 kgr.	33,215.524 frt.
Horvátországban	1,750.535 „	2,891.780 „

a magyar korona országában együtt . . . 16,485.623 kgr. 86,107.404 frt.

A statisztikai kimutatás legutolsó lapja a dohánygyedarárság jövedelmét tünteti ki. E szerint a bevétel 44,101,021 frt, a kiadás 19,468,834 frt,

tehát a felesleg 24,632,187 frt, azaz a nyers bevételnek 55-8 $\frac{1}{2}$ %-a. Ha ehhez az anyagkészlet és leltári szerek valamint az épületi érték szaporodását illetőleg fogyatkozást hozzá vesszük, a kimutatott tiszta jövedelem 24,170,389 forintot tüntet el.

Önként felmerül azon kérdés, vajjon a külföldről beszerzett, drága anyagot, legalább részben nem lehetne e hazai termelésű anyagokkal pótolni? Ebből mindenesetre a termelőnek is nagyobb nyeresége volna, dacára annak hogy a kincstárnak is sokkal olcsóbb anyag állana rendelkezésére. S így, ha a minőség termelés a hazában fokozatnék, ez mezőgazdaságunknak is nagy előnyére szolgálna s viszont a kincstár bevételeit is emelhetné.

Elnök gróf Desseoffy Aurél megjegyzi, hogy ezen dohánystatisztika arról győz meg bennünket, hogy haladás konstatalható ugy az anyagnak a minőségére, mint mennyiségére nézve s időszerűnek találja azon kérdést felvetni, hogy vannak-e oly fajták, a melyeknek termelése mindinkább meghonosítható. Ilyen volna a kapadohány, melynek hazai termelésével a dohányjövődék már eddig is nagy eredményeket ért el. A kapadohány ezélt Oroszországból importáltatott, de remélhető, hogy ezental nélkülözhetővé válik ennek behozatala. Felveti azon kérdést, nem lehetne-e finomabb fajták magvaival kísérletet tenni, hogy ezáltal a minőségi termelés még jobban előmozdittassék s esetleg a szivarkák gyártására alkalmas dohány is hazai termésűvel pótolhatók. Ilyen kísérletek történnék ugyan már a dohánybevaltó hivatalok mellett felállított mintatermesztés és vannak egyes gazdák is, a kfk a kertilevelek termelését meghonosítani igyekeznek. Felhívja szakosztály tagjait, hogy a kérdéshez hozzá szóljanak.

Tavassy Antal kettőt tart teendőnek: vagy először az előadó titkár bizassék meg, hogy a jövő ülésen részletesebben tegyen előterjesztést és javaslatot, mely következtetéseket von le a statisztikai adatokból, vagy egy bi-

zottság küldessék ki, a mely tanulmányozza az ügyet és kimerítő jelentést tegyen ezen ügyben. Meglehet, hogy a statisztikai egybeállításból még többet is lehet felhozni, a mi érdemes a megvitatásra.

Kivánatosnak tartaná, ha a szakosztály mindegyik tagjának új statisztikai kimutatás állana rendelkezésére, hogy azt bővebben tanulmányozhassa, mely után alaposabban szólhatna a tárgyhoz.

Herzog Péter azon véleményének ad kifejtését, hogy már csak azért is alaposan kell végrehajtani a kísérleteket, mert a dohánynövénynek az sajátsága, hogy elfajzik. Maga a dohányjüvedék megtesz mindent, hogy a külföldről behozott dohányokat, a mennyire csak lehet, hazaiakkal pótolhassa.

Szemere Huba nem tartja czélyszerűnek el ejteni a kísérletezés ügyét. Felhossa, hogy Pflaczban, a Rajna vidékén Neszler vezetése alatt egy új kísérleti állomás jött létre, mely kitűnő sikereket bir felmutatni. Azt megállapítani előre, hogy vajjon egy fajta későbbben jellegét meg fogja-e tartani, nem lehet, mert a dohány minősége különböző tényezőktől függ. Független a talajtól, klimatikus viszonyoktól, kezeléstől, trágyázástól, a mely utóbbi különösen fontos kérdés, a mennyiben még e tekintetben lépést sem tettünk Magyarországon. A dohányjüvedék is azért állította fel a minta-telepeket, hogy a kísérletek ügyét fejlessze. Ez volna a legelső lépés arra, hogy a dohány minőségét javítsuk és így későbbben kilátásunk lenne arra, hogy minőségben is megfelelő termékek nyerjünk.

Tavassy Antal felhossa, hogy a jó dohánytermeléshez egyik legfontosabb kellék a ó dohánybevéltási árak. Ajánlja a bizottság kiküldetését.

Graenzenstein Béla azon ígéretet teszi, hogy a statisztikából 25—30 példányt örömmel bocsát a szakosztály tagjainak rendelkezésére. A dohánytermelés teljesítése nemcsak a szakosztály kívánsága, hanem a jüvedék is. Köszönettel tartozik az elnöknek, hogy a kapadományt szíves volt felemlíteni, melyből ma már 14—15,000 q. termeltetik az országban, úgy, hogy a mai termés elégséges a mi szükségünk fedezésére, sőt 2—3 év múlva reményli, hogy az osztrák jüvedék szükségletét is képesek leszünk tegezni és így sem Ausztria, sem Magyarország kapadományt Oroszországból vásárolni nem fog. A haladás mérvét nem az mutatja főleg, hogy holdankint átlag 122 frt átlagjüvedelem van a dohányból, ez nem tükörözi vissza teljesen dohánytermelési viszonyainkat. A jelenlegi helyzetet átmeneti helyzetnek tekintik. Ha megnézzük azon jó termelő községeket, a melyekben a dohány úgy termeltetik a mint kell, arra az eredményre jutunk, hogy évről-évre szaporodik úgy e községek száma, mint az elért átlag. 1889-ben már 118 községünk volt — legnagyobb része kistermelő — a melyek 150 frtnál nagyobb átlagra jöttek holdanként és az idén is igen sok község van, a mely 200 frton felül jött ki holdankint. Feltételezhető tehát, hogy ez már oly jüvedelem, a mely mellett existálni lehet. A beváltási árakat a jüvedék örömet emelné azonnal, csak az a kérdés, hogy ki kezdeményezze, a termelő-e a jobb minőséggel, mert a ki jót termel, az igen szép jüvedelemre emelkedhetik. Az érsekújvári körzetben a három utolsó évben 200—210 forinton felül van átlag jüvedelem holdankint. Ez azt mutatja, hogy a kerti levelek ott, a hol valóban mint kerti levelek termeltetnek, megkapják az árakat.

A kísérletezést illetőleg kijelenti, hogy jelenleg a kincstár részéről 18 mintatelep van, 3 mintatelep a gazdasági intézeteknél és 2 mintatelep van privát termelőknél. Igaz, hogy a kísérletek még nincsenek egységes vezetés alatt és még igen csekély területen üzetnek, azonban a dohányjüvedéki központi igazgatóságnak szándéka van Cserháti tanár ural egyetértőleg nagyobbabszámú eszközölni a kísérleteket s ezt magtermelési állomással hozni

kapcsolatba s a mi még nagyobb fontosságú egy kertésznevelő-intézettel kötni össze.

Elismeri, hogy a dohány kiképzése a raktárakban sem áll még ott nálunk, a hol annak állania kellene, erre is nagy súly fog fektetett. Felemlíti, hogy az a dohány, a melyet külföldről 80 krért vett a jüvedék, az kész állapotban van s azon a napon, a melyen érkezett, fel dolgoztatott, míg a mit 19 krért vesz a jüvedék, az zöld, nyers dohány, a melynek kiképzése, raktározása sok pénzbe kerül. — *Dr. Nyáry Ferencz*, nagy-becskereki gimnáziumi tanár kísérletei alapján kitűnő, hogy 20%-ra tehető az azon vesztésig, a mely a kiképzés alatt elpárolog. Kijelenti végül, hogy a dohányjüvedék raktárai, gyárai és minden adat a szakosztály kiküldötteinek rendelkezésére fog állani.

Elnök köszönettel veszi indomásúl Graenzenstein Béla e megnyugtató kijelentését.

Az ülés következő tárgya: Az 1890—91—92-ik évre megállapított új dohánybevéltási osztályzati szabályzatok.

Egyesületünk a múlt évben a miniszterium által a dohánybevéltási árak és szabályok megállapítása iránt véleményadásra felszólítottatván, egy felterjesztésben adott kifejezést ama óhajainak, melyeket egyrésztől a beváltási árak, másrészt pedig az osztályzati szabályzatok alaposabb körülírása iránt táplált.

Az előzőt, t. i. a dohány-árakra vonatkozó kérelmét az egyesületnek ez újabb beváltási árak megállapításánál teljes mértékben figyelembe látjuk véve.

Az egyesületnek azon óhaját, hogy a termelők részéről s beváltási szabályzat igen sérelmesnek tartott 21. pontját szabályozzák s a kihányási osztályzat bővebb körülírását vigyék keresztül, a dohányjüvedék részéről meghallgatására nem talált. Egyebekben az új osztályzati szabályzati szövege csekély és jelentéktelen eltérést mutat.

Örömmel üdvözöljük tehát a dohányjüvedéki központi igazgatóságnak a termelők iránt tanusított azon jóakarát, melynek az új dohánybevéltási szabályzatban kifejezést is adott és reméljük, hogy ezt a beváltásoknál is érvényesíteni fogja.

Elnök konstatalhatni véli, hogy az idén a beváltás sokkal kielégítőbben eszközöltetik. Ezt abból következteti, hogy a magyar gazdának szokása, hogy mindjárt roppant felfajdul, különösen ilyen gazdaságilag rossz és száraz év után, a mikor a hozam csekélyebb volt, mint más években várható volt. Azonban eddig kevés panaszt hallott. Ajánlja az előadói javaslat elfogadását.

Tavassy Antal csak kérdésképen említi fel, hogy miután a dohánybevéltés december elejétől februárig tart; a ki decemberben adja be dohányját, sokkal kedvezőbben jár, mint a ki februárban, mert a dohány deczembertől februárig legalább 10% beszárad; vajjon nem lehetne-e erre nézve szabályzatot hozni, hogy ez talán betudatnék neki.

Graenzenstein Béla elismeri, hogy a dohány sulyban veszít, de nem 10%-ot, hanem csak 1—2% különöség van, minthogy a deczember-január és február közötti időjárás tekintetében alig van különbség. A nagy termelők, a mennyire lehetséges 2, némely esetben 3 terminust kapnak és pedig a beváltás kezdetén és a mennyire lehetséges, annak vége felé. A kistermelőktől azért veszi be a jüvedék a beváltás elején, mert azoknak pénzre sokkal nagyobb szükségük van s nem is kapnak rendkívüli előlegeket, mint a nagytermelők s ha a nagytermelő elkiesik a csomózással és hasznát kér, a jüvedék azt mindig tekintetbe vette.

Elnök e felvilágosításokat is köszönettel veszi tudomásul.

Az ülés 3. tárgyál esetleges indítványok voltak kitűzve s első sorban is *Fáy László* indítványa vétett tárgyalás alá, mely következőképen hangzik: „Határozza el a bizottság, miszerint a mielőbb beszerzendő adatok alapján a legközelebbi ülésben bírálat tárgyává teszi a dohányszáritó excicatorok czélyszerű

vagy czélyszerűtlen voltát, valamint azt, hogy a kettős rendszer közül csak egyiket, vagy mindkettőt ajánlja-e a termelő közönségnek.“ Ez indítványát azzal támogatja, hogy a dohányleveleknek a szivégéstől való megóvása igen fontos dolog úgy a gazdaközönségre mint a jüvedékre nézve.

Példát hoz fel, mely szerint 1886-ban zsinóron eszközölt száritásnál elért eredmény 24 frt. 58 kr. volt, míg az excicatoron száritótnál 30 frt. tehát q-kint a differenzia 5 frt 60 kr.; 1887-ben a zsinóron száritótnál 22 frt 56 kr., az excicatoron száritótnál 26 frt 20 kr. A szakosztály véleményét föl hívja, vajjon a gazdaközönség érdekében levőnek találja-e indítványát s elfogadja-e, hogy a szakosztály telkérje azokat, a kiknek ezen téren tapasztalataik vannak, hogy azokat közöljék.

Elnök az indítványt helyesli s kimondja, hogy a szakosztály felkéri a termelőket, mikép e tekintetben tapasztalataikat az ország különböző részeiből 2—3 hónap alatt közöljék. E közzéléskül meggyőződnek a szakosztály, hogy a költséges befektetés tényleg kifizeti-e magát. E kérdés szoros kapcsolatban levőnek tartja a dohánypajták átalakításának kérdésével. Ugyanis az 1887-iki dohányjüvedéki törvény kimondja, hogy e pajták 1891-ben átalakítandók, mert ha nem alakítatnak át, 1892-ben dohánytermelési engedély az illetőknek kiadni nem fog.

A régi dohánypajták átalakítása tárgyában ezután igen élénk eszmecsere fejlődött ki, melyben *Graenzenstein Béla*, mint a dohányjüvedéki központi igazgatóság vezetője, a gazdáknak nézve igen megnyugtató nyilatkozatokat tett s a szakosztály a gazdák érdekében a dohánypajták átalakításának kérdését tökéletesen megoldhatónak találta.

Elnök utoljára kifejezi a szakosztály köszönetét Graenzenstein Bélának szíves megjelenéséért és az adott felvilágosításokért s elhatározza, hogy a dohánypajták átalakítására vonatkozó rajz a gazdaközönség utmutatására a „Gazdasági Lapok“-ban közzétesse.

Küssler Henrik a miatt szól fel, hogy a nagyobb városok 20 kr. szednek be közvetlenül minden q. dohány után. Minthogy a díjjegyzékben az mondatik, hogy a közvetlen mindig azt terheli, kinek czime alatt a szállítmány érkezik, azt hiszi, hogy mivel a dohány is már akkor, mikor az engedély megadatik, a beváltó hivatalé, e várn is a beváltó hivatalé illeti.

Herzog Péter azt hiszi, hogy ha a termelő itt a fővárosnál adja át a dohányt, a főváros berendezéseit élvezi; a fővárosnak pedig óriási kiadásai vannak s a termelő ezek fedezéséhez jogosan járulhat hozzá. Azonban a 20 kros tételt igen magasnak találja s egy oly átiratot hoz javaslatba a fővároshoz, a melyben az egyesület a dohányjüvedéztámot leszállítaná 20 krról 10-re. Annnyiban is időszerű lesz ez átirat, mert a jelenlegi díjszabás márczius utóljáig szól.

Elnök elfogadja *Herzog Péter* indítványát, határozatilag kimondja, hogy a dohánytermelési szakosztály a fővároszhoz intézendő felterjesztésben a 20 kros közvetvámot 10 krra leszállítani kéri.

Egyéb tárgy nem lévén, az ülés feloszlott.

A magyar kir. dohánygyárak üzeme 1889. évben.*

A dohányok gyártásával 12 gyár foglalkozik (fiumei, temesvári, budapest-ferencvárosi, kassai, kolozsvári, budapest-erzsébetvárosi, pozsonyi, selmezi, szomolnoki, zágrábi, szegedi és debreczeni gyár.) Ezen 12 gyár összesen feldolgozott 17.404,480 kg. nyers anyagot. Készített pedig finom pipa dohányt 1.817,614 kg.-ot, közönséges pipa-

* Forrás: Statisztika a dohánygyedáruságot illetőleg 1889. évre. Összeállította: a magyar kir. dohánybevéltési és gyártási számvevőosztályok által. Budapest, 1890.

dohányt 11.728,698 kilogrammot, szivarokat 2.158,082 kg.-ot, szivarkákat 750,778 kg.-ot, burnót 59,831 kg.-ot. A darabszámot illetően összesen gyártott közönséges szivar 439,945,000 db és 11.815,000 db különlegességi szivar. Szivarka pedig 466.842.000; úgy hogy mindössze szivar és szivarka 918.600,000 darab gyártott.

Regalitis szivart készített a temesvári gyár 1.007,000 darabot, a budapest-ferencvárosi gyár 512,000 darabot, a kolozsvári 289,000 darabot, a budapest-erzsébetvárosi gyár 820,000 darabot, a pozsonyi gyár 90,000 darabot, összesen készült tehát 2.720,000 darab. *Trabuco*, a temesvári, budapest-erzsébetvárosi és pozsonyi gyárakban összesen 7.443,000 darab. *Britanica* 8 gyárban készített és pedig összesen 33.565,000 darab. *Cuba-portorico* az összes gyárak készítették és pedig együtt 61.284,000 db-ot, ugyazintén *portorico* is 38.333,000 db-ban. *Virginia* szivart csak a fumei gyár készített és pedig 47.907,000 darabot. *Vegyes külöldi* szivart 11 gyár gyártott, összesen 45.880,000 darabot, magyar szivart mind a 12 gyár, együtt 34.474,000 db-ot, rövid magyar szivart 9 gyárban készítették, összesen 162.515,000 darabot.

A megelőző évhez (1888) képest legnagyobb mértékben növekedett a rövid magyar szivar gyártása, mert az 1889. évi 162 millió 515 ezerrel szemben 1888-ban csak 25 millió 469 ezer darab készült. Jelentékeny továbbá a növekedés a *britanica* szivarban (1889-ben 10 millióval több, mint 1888-ban). Különben a főösszeget tekintve 1889. évben összesen kevesebb szivar gyártott, mint 1888-ban, mert 1888-ik évben 514.118,000 darab szivar készült, míg 1889. évben 451.760,000 darab, tehát 62.358,000 darabbal kevesebb az utóbbiban. Ellenben szivarka 1889. évben 55.778,000 darabbal több készült, mint 1888. évben. A szivarkákat legnagyobb részben a fumei, temesvári és kolozsvári gyárakban készítették.

Itt legyen még felemlítve, hogy 1889. évben a 12 gyárban felhasználtott külöldi dohánylevelekből 3.879,429 kg., belöldiből pedig 13.525,051 kg., a mi együtt adja ki a, tenebb már közölt 17.404,480 kg.-ot.

A kitűnően összeállított Statisztika részletesen felsorolja az egyes burnót — pipadohányt, — szivar- és szivarka-fajók gyártását, külön-külön minden egyes gyárra vonatkozólag, azonban terünk szűke nem engedi meg, hogy ezen adatokat is közöljünk. Legyen elég felsorolnunk, hogy készített burnót a fumei gyár 9,389 kg.-ot, s a budapest-ferencvárosi gyár 50,442 kg.-t; pipadohányt a fumei gyár 841,021 kg.-ot, a temesvári 2,456,675 kg.-ot, a budapest-ferencvárosi 2,490,468 kg.-ot, a kassai 1,553,232 kg.-ot, a kolozsvári 1,880,431 kg.-ot, a pozsonyi 827,520 kgm.-ot és a debreczeni 3,496,964 kg.-ot; szivarokat a fumei gyár 68,222,000 darabot (egyszerűsítés végett mindenütt kerek számot használunk), a temesvári 35,159,000 darabot, a budapest-ferencvárosi 28,076,000 darabot, a kassai 74,565,000 darabot, a kolozsvári 20,054,000 darabot, a budapest-erzsébetvárosi 27,535,000 darabot, a pozsonyi 57,845,000 darabot, a selmeczi 55,605,000 darabot, a szomolnoki 37,286,000 darabot, a zágrábi 26,424,000 darabot, a szegedi 20,435,000 darabot, s a debreczeni 550,000 darabot.

Alkalmazva van összesen 9 gőzgép, melyek összevéve 187 lóerőt képviselnek. Szivar-, szivarka-, szivarcsomagoló gépek, szivarcsucs- és dohányvágó gépek nagyszámban működnek. Így, hogy csak egyet említsünk fel, a temesvári gyárban van 96 szivarvágó, 115 szivarkagép, 14 francia szivarkagép, 22 szivar csomagoló gép, 7 szivarcsucs-vágó gép, 19 dohányvágó gép, 6 papírvágó gép, 2 kocányozó, 2 szarító

gép, 1 szelelő vontató, 4 szitaló, 2 dohány fonó, 2 bálajító, 5 csomagsajtó, 10 csomagsajtó, 4 bálajító stb. Temesváron összesen 67 gőzerővel és 304 emberi erővel hajtott gép és készülék van. Felhasznált tüzelőanyagot a temesvári gyár 1889. évben: tüzfát 1888 m.-m.-át, hulladékfában és szénben pedig 3.609 m.-m.-át.

Felemlítjük még itt, hogy selyem szalagot felhasznált a 12 gyár összesen 128,688 méter, 148 m.-m. ólomot, szivarládácskára való falapot 513,693 ládára stb.

A gyárak üzemének és felszerelésének felsorolása után a Statisztika az 1889. évi dohányeladás adataival foglalkozik. Ezekre jövő számunkban fogunk rátérni.

IRODALOM.

A Kertészeti Lapok a legjobb kertészeti szakértők közreműködésével *Benes János* által gondosan szerkesztett havi közlönyének ez évi első száma igen változatos, gazdag tartalommal jelent meg. Első helyen az oly ritkán virágzó *Fuoreroe* gigantéának, az egyetemi növénykertben most virító pompás példányát mutatja be írásban és képen; utána dr. Simonkei Lajostól közöl hosszabb költeményt a *Nymphaea thermalis* magyarországi eredeti (nagyváradi) termőhelyéről; ifj. Schilberszky Károlytól a növények ván.lorlásáról, Hauzel A.-tól a Viktória régióról stb. nagyobb cikkeket. Ezek után a gyümölcsészeti, faiskolai és konyhakerti egyszerű gyakorlati nagyobb és kisebb közlemények gazdag rovata következik. A gyakorlati irányt követő közlönyben, mely most már a hatodik évfolyamra lépett sok érdekes és tanulságos olvasni valót találunk a kertészettel foglalkozók és az iránt érdeklődők. A kertészet összes ágait felölelő közlönyt a hazai kertészet fejlesztésére és érdekeinek előmozdítására alakult országos magyar kertészeti egyesület adja ki s ennek felügyelete alatt jelenik meg minden hó 15 én. A legjobb külöldi kertészeti szaklapokkal egyenlő színvonalon álló magyar szakközlönyt ugy czéljánál mint irányánál és tartalmánál fogva melegen ajánljuk a kertészek, kert- és virágkedvelők figyelmébe. Előfizetési ára egész évre 5 forint; előfizetni a kertészeti egyesület titkárságánál (Budapest, koronaherczeg-utca 16. sz.) lehet. A kertészeti egyesület tagjai tagsági díjuk fejében kaphják.

„Kereskedelmi közlemények” cím alatt a budapesti kereskedelmi múzeum igazgatósága — Baross Gábor kereskedelmi miniszter utasítása következtében — lapot ad ki, melyben a múzeum kiállítót értesíti működésének főbb mozzanatairól. A „Kereskedelmi közlemények”-ből megjelent eddig két szám tájékoztat a múzeum tudakozó irodájának működéséről programjáról, jelzi ezen iroda könyvtárának főbb műveit közli az irodába járó 23 hazai és 61 külöldi lap jegyzékét, továbbá a szófiai és szerajevi fiókok üzleti jelentéseit, jelez vámtarifai változtatásokat, új vasuti díjzabásokat, fontosabb hazai és keleti árlejtéseket, előkészített kiállításokat és egyéb, a külkereskedelnet érdeklő értesítéseket, melyek a múzeumhoz érkezőnek. — A lap a múzeum kiállítóinak küldetik meg díjtalanul. —

Gazdagon illusztrálva jelent meg a Czapary Albert által szerkesztett „Rózsatervezés” 2. füzet. E füzetben folytatja szerző észrevételeit a rózsás tervezése és a rózsá elhelyezését illetően a virágos kertben, illusztrációkkal mutatva be szakszerű fejtegetését. A füzetet 9 igen szép kép díszíti s ha még hozzá a világos szabatos fejtegetést is felemlítjük, ugy őszintén elmondhatjuk hogy e mű hézagot pótol kertészeti irodalmunkban s csak jó lélekkel ajánlhatjuk, mindenkinek e mű megszerzését. Ára e folyóiratnak 1/4 évre 1 frt 20 kr., mely összeg legcélszerűbben postautalványon küldhető be a „Virágkedvelők könyvtára” kiadóhivatalának Nyiregyházára.

VEGYESEK.

— Az Idei beváltás felől az egész országból jönnek hozzánk értesítések, amelyek szerint a beváltás mindenütt a termelők meglegedésére történt.

— A „Dohánytermelők zsebnaptára” a közbejött nyomdai akadályok miatt némi késéssel jelent ugyan meg, a mi azonban tartalmának értékéből mit sem von le. A rendes naptári rész után következnek: lovag Kleberg Osvaldnak „Hogy termeljünk a dohányt” című, népies beszélgetések alakjában írt, valóban teljes elismerésre méltó munkája amely a termeléshez közvetlenül foglalkozó sz okulásra legjobban rászorult néposztály számára készült: — világos, egyszerű könnyen érhető nyelvezettel, de egyszerűsége érdekesen, vonzó alakban, helyenként elmés fordulatokkal, mindvégig eredeti szóhasználatokkal, s a nép nyelvet értő, de egyuttal a tárgynak minden legkisebb részletét alaposan ismerő szakavatottsággal adva elő az okszerű dohánytermelés összes tudnivalóját. — A naptár tartalmának többi közleményei: Havi tendők a dohánytermelés körül; — Statisztikai adatok az 1889. évi dohányjövédékről, — Az 1890–92 évre megállapított dohánybevéltási árak és szabályok; — Dohányjövédéki ügyeket intéző kormányközlegek és hivatalok, stb. — végül mellékelként a száritó pajta és simítóhelyiség tervrajzi, s feles kertészek termés-leszámolási jegyzéke, van csatolva. — A mult évinél csinosabb és tetszősebb alakban kiállított, kemény vaszonkötésű naptár ára — bérmentes postai küldéssel — 1 frt 20 kr., megrendelhető: a szerkesztő — lovag Kleberg Osvaldnál, Szonokon, — és lapunk kiadóhivatalában.

Szerkesztői üzenetek.

A tisztelt termelők felkértek, lennének szivesek velünk az átadott dohánytermelés mennyiségét holdanként és az azért nyert átlagart tudatni. Továbbá felkérjük mindazokat, akik bármilyen Excicacior-félevél kísérleteket tettek, hogy lennének szivesek annak eredményét, illetve az eddigi módszer szerinti száritás és az excicacioron való száritás közötti különbséget az elért eredmény tekintetében velünk tudatni, hogy aztán a „Gazdasági Lapok” szerkesztőjével közölhessük.

Kereli gazdaság. Igen érdekes ezikkét köszönettel vettük. Maskor is fogunk kérni. A naptárt elmentesttük.

Malbrohr H. Örömmel tudatjuk, hogy engedélyt továbbra is megkapta. A kertészekre vigyáznunk kell, hogy a osempszet lehetőleg elkerültessek.

Vilghy M. A lap ezután rendesen fog menni. Csázik P. Kápolnán. Köszönet a szives gyűjtésért. A továbbiakhoz jó sikert kívánunk.

Brill Sándor. Kengyel. A pajták átalakítása ellen nincs melegség. A bérlet kérdése a Dohányújság mult számában említve volt.

Magyaróssy Árpád doh. bev. hiv. tiszt N a gy. Bees kerek. Köszönjük a négy új előfizető toborzását. Reméljük, hogy ez még nem volt utolsó s lesz még folytatása is. Egyébként akar így, akár úgy, de mindenesetre már is halára kötelezett.

Mindazokat, akik szivesek voltak a Dohányújságnak előfizetőket gyűjteni, tisztelettel kérjük, sziveskednének az új előfizetők jegyzékét mielőbb hozzánk eljuttatni, hogy intézkedhessünk az eddigi számok megküldése iránt.

M. kir. dohánybevéltő hivatali főnök. V a s á r o s N a m é n y. Vegye köszönetünk szives közreműködéséért. A gyűjtött 8 frtot ezennel nyugtázzuk.

Dohánybálok lekötésére alkalmas, legjobb minőségű kenderből készült kötelek 100 kilónként 35 ftrtól 40 frtig kaphatók

Kaufmann B.

kender, kóc- és kötéláru-gyár raktárában, Budapest, Mária-Valéria-utca I. sz.

Ugyanitt a gazdasági szakmába vágó minden-nemű kötél-gyártmány a legjutányosabb árban kapható.